

GOSPODARSTVO

TRGOVINA • INDUSTRIJA • OBRT • FINANCE

Leto II. št. 10

Trst 16. januarja 1948

Cena lire 15

Ob Sommerjevi tiskovni konferenci

ITALIJANSKI CARINSKI SISTEM otežuje preskrbo Trsta

Na tiskovni konferenci, ki jo je sklical g. Stanley L. Sommer, načelnik ameriške misije za pomoč Evropi (AUSA) v Trstu, je neki novinar predlagal, naj bi ameriška misija dala pomoč tudi za nabavo obutve in obleke. Potem bi si Tržani lahko nabavljali čevlje in obleke po nižjih cenah, kakor so zdaj v prosti prodaji. (Po zadnjem zvišanju racioniranih obrokov kupijo Tržani po znižanih cenah lahko za 1478 kalerij živil). To bi pomenilo za tržaške potrošnike o ajsavo, saj znašajo stroški za obutve in obleke gotovo petino stroškov za življenjske potrebščine tipične tržaške družine (okoli 48 000 lir mesečno).

G. Sommer je v načelu ta predlog odbil, češ da ne razpolaga s posebnimi krediti in da bi bilo tudi težko izposlovati nove od washingtonske vlade.

Naše načelno stališče je: Omočiti je treba vsakomur, toliko zaslužka, da si bo lahko nabavil živeža in drugih potrebščin, ki jih potrebuje zase in za svojo družino. Pomoč se daje navadno resničnim siromakom in nesposobnim za delo. Pomoč pušča vselej grenak občutek manjvrednosti in ubija človeški ponos. Če velja to za posameznega državljanja, velja toliko bolj za celo državo.

Rešitev gospodarsko-socialnega vprašanja na Trškem ozemlju ni v razširjenju pomoči in podpor, temveč v težnji, da se gospodarstvo Tržaškega ozemlja čim prej postavi na lastne noge. K temu končnemu smotru je treba usmeriti vse napore in težiti za tem, da se gospodarsko življenje v Trstu in na vsem potrošni postopni na zdravo in trdno osnovo, da mu ne bo več potrebna pomoč, čeprav bi to poleg drugih ukrepov zahtevalo tudi kirurško operacijo odnosa etničnega sestava. Gotovo je namreč, da Trst niti pri normalnem razvoju svoje industrijske, trgovske in pomorske dejavnosti, ne bi mogel prehranjevati sedanjega števila ljudi prebivalstva (okoli 280-300 tisoč) in bi go podarila osamosvojitve STO-ja, ki naj bi res slonele na zdravih ekonomskih načelih, zahtevala odhod velikega dela priseljencev, ki danes živijo od fiktivnih služb in podpor in katerih prisotnost ima izključno politične namene.

Pot k gospodarski osamosvojitvi je sicer strma, med drugim tudi zaradi splošnega mednarodnega gospodarskega in političnega položaja in posebno zaradi vloge Trsta v mednarodni igri; vendar bo treba končno stopiti na njo.

Prav predlog tržaškega novinarja o raztegnitvi ameriške pomoči tudi na nabavo obutve in obleke, nam daje pobudo za drug predlog, ki naj ga proučijo poklicniki.

Kakor poročamo na drugem mestu, ugotovili milanski gospodarski list *Il Commercio* - 24. ore, da so cene italijanskih tkanin žu 50 odst. previsoke, da bi lahko ustrezale določbam angleške vlade glede uvoza iz inozemstva. Potnik, ki je tni prišel iz Egipta, trdi, da so cene obutve v Trstu izredno visoke v primeri s cenami v Egiptu. Zadnja valutna reforma v Italiji, ki predstavlja uradno razvednotenje lire, je imela po zatrdilu samih vladnih organov predsemen namen znižati cene italijanskega blaga izražene v tuji valuti in na ta način pospešiti izvoz. De stvo je, da konkurenca s la italijanskih proizvodov nasproti proizvodom ostalih držav potuša, ker so njihove cene, ki so bile postavljene v času polne konjunktore za italijansko industrijo - ko je bila industrija v mnogih evropskih državah že na tleh, - previsoke.

Prebivalstvo Tržaškega ozemlja mora plačevati te italijanske proizvode po visokih cenah samo zaradi tega, ker se vedno žvi v sklopu italijanskega gospodarstva in italijanskega carinskega sistema.

Mar bi ne kazalo proučiti vprašanje nabave raznih živilskih potrebščin na primer obutve in obleke tudi s tega vidika? Kako do go bo še prebivalstvo STO-ja nosilo breme italijanskih zaščitnih carin, ki so bile vpeljane v zavarovanje italijanske industrije, in sicer tudi takšne, za katero niso dani naravni pogoji in ki prav zaradi tega proizvajajo po visokih cenah.

Pri izvozu Italijanskih tkanin vedno velja težave

Il Commercio 24. ore (4. jan.) toži, da je izvoz italijanskih tkanin zadel na velike težave: »Svica je preobložena z blagom: s Francijo, Belgijo, Holandijo in Luksemburgom se ne daio skleniti nikakšne kupčije. Anglija je zdaj dovolila prvi uvoz manjših količin, toda po cenah, ki so 50 odstotkov nižje kakor italijanske. O Nemčiji bolje da ne govorimo, s Spanijo ni mogoče zaključiti nikakršnega posla, medtem ko so balkanske države pod vplivom Vzhoda. Izvoz na Švedsko zadeva na valutne težave, ki jih dela sama italijanska vlada. V Indiji se kupčija oživlja, toda po prepolovljenih cenah. Južna Afrika, ki je bila dobra odjemalca italijanskega blaga, je preobložena s tkaninami po nižjih cenah, medtem ko Egipt ne dovoljuje uvoza. Izvoz v ZDA mora računati z nestransko konkurenco in visokimi cenami, medtem ko se Južna Amerika čedalje bolj industrializira.

„Toscana“ in politika

7. januarja je odplula iz Trsta proti Durbanu v Južni Afriki *„Toscana“* (9.584 br. reg. ton). Last Tržaškega Lloydja, prenovljena v tržaških ladjedelnih po 6 mesečnem delu. Parnik je pri krojen za mešano službo - za prevoz potnikov in blaga. Sprejme lahko nad 800 potnikov.

Gre za obnovo proge med Južno Afriko in Trstom, ki so ga nekateri tržaški italijanski dnevniki tudi ob tej priliki pristeli k italijanskim pristaniščem. Tu ki predsednik upravnega odbora tržaškega Lloydja dr. Forti je na kosilu, ki ga je družba priredila delavcem, zaposlenim pri popravilu, poudaril, da je Južnoafriška zveza vselej gojila simpatije nasproti Italiji in Trstu.

Kakor poroča *„Messaggero Veneto“* so ob prihodu *„Toscane“* v Benetke sprejeli na krovu južnoafriškega poslanika Thero- na admiral Farina, predsednik družbe Finmare, dr. Forti, predsednik upravnega odbora Tržaškega Lloydja, generalni ravnatelj Guido Kozulič itd. Po poročilu tega lista je dr. Forti v svojem pozdravnem govoru pohvalil inženirje in delavce tržaških ladjedelnih, ki so obnovili *„Toscana“*, in zaključil, da Italija dokazuje in mora tudi v bodoče vselej dokazovati, s svojimi deli, da je na čelu civilizacije in napredka.

V Trstu je bilo mnogo hrupa pri odhodu ladje. Organizatorji so hoteli tržaški javnosti pokazati, kako se vodstvo Tržaškega Lloydja trudi, da bi obnovilo tržaško pomorstvo in da so vsi očitki, da zanemari tržaške koristi, brez podlage. Navsezadnje se je spet pokazalo, da sedanje vodstvo sploh noče, da bi Lloyd postal res tržaško podjetje. Lloydove ladje so še vedno registrirane v Genovi. Govora predsednika upravnega odbora v Trstu in Benetkah, obisk južnoafriškega predstavnika v Benetkah (to re je v Trstu), prisotnost admiral Farina in nameravani prihod Italijanskega ministra za trgovsko pomorstvo in Benetke, vse to so dejstva, ki samo potrjujejo očitke tržaških gospodarskih krogov, da je tržaški Lloyd v službi Italije in v sklopu Finmare-ja.

Pri 800 milijardah

Minister za državni proračun Einaudi je na seji ministrskega sveta s svojim poročilom o državnih financah presenetil vsi italijansko in tržaško javnost, vsaj kolikor gre za novo povečanje denarnega obtoka. Državni izdatki v finančnem letu 1947-48, ki so bili do očni prvotno na 832, se bodo povečali na 1208 milijard lir; predvideva pa se tudi povečanje državnih dohodkov od 520 na okoli 900 milijard, tako da ostaja še primanjkljaj okoli 300 milijard.

Pesimistično poročilo italijanskega gospodarskega tiska ob začetku novega leta, da se je namreč denarni obtok povečal na 740 milijard, je prekosil minister Einaudi z ugotovitvijo, da je znašal denarni obtok 31. decembra kar 787 milijard. To se pravi, da se je v decembru pomnožil za 85 milijard. V teku preteklega leta se je obtok povečal za 232 milijard - povprečno 23,5 milijard na mesec. Povečanje v decembru gre na rovaš 13. plače (okoli 32 milijard) in raznih drugih izdatkov, je delal Einaudi. V finančnih krogih računajo, da je danes denarni obtok dosegel že 800 milijard.

Nov tečaj italijanske lire

Za mesec januar je italijanski devizni urad v Rimu določil naslednje cene tujih valut za od. kup 50 odst. izkupička pri izvozu v inozemstvo (v oklepaju tečaj za prejšnji mesec): dolar 576 (603) lir; švicarski frank 141 (152) lir; Egipt. funt 1679 (2034,85) lir; pot. escudo 23,07 (24,05) lir.

ITALIJANSKA MORNARICA ZOPET NA NOGAH

Ob nastopu Višjega sveta za trgovinsko pomorstvo je italijanski minister trgovinske pomorstve orisal njen razvoj po drugi svetovni vojni. Ob zaključku premirja leta 1943. je Italija imela 300.000 ton ladjevja, danes obsega njeno ladjevje že 1,9 milijona br. reg. ton. V kratkem bo dosegla 2,2 milijona ton, ko bodo namreč ZDA vrnila Italiji zaplenjene ladje in bo zaključena definitivna pogodba o nakupu sistem T-2. Potem bo italijanska trgovska mornarica dosegla že 60% predvojne.

Ripka o trgovinski pogodbi med ZSSR in CSR

Českoslovaški minister za zunanjo trgovino dr. Hubert Ripka je po svoji vrnitvi iz Moskve, kjer je podpisal novo českoslovaško-sovjetsko trgovsko pogodbo, imel več predavanj; napisal je nekaj člankov in razgovarjal se je s českoslovaškimi in novinarji o pomenu te pogodbe. Vsa izvajanja ministra dr. Ripke se dajo izraziti v teh le točkah:

1. Nova sovjetsko-českoslovaška trgovska pogodba bo premostila vse resne težave, ki so ogrožale českoslovaški prehranjevalni položaj.
2. Nova pogodba zagotavlja zadostni dotok surovin in polizdelkov, ki jih českoslovaška industrijska proizvodnja nujno potrebuje.
3. Z novo pogodbo je bilo doseženo izravnane v izvozu med izdelki težke in lahke industrije.
4. Nova pogodba dokazuje, kako dragocen partner je za Sovjetsko zvezo gospodarsko razvita Českoslovaška.
5. Pogoji posojila in cen so v celoti zelo ugodni.
6. Nova pogodba bo zelo olajšala položaj českoslovaške Narodne banke.
7. Gospodarsko českoslovaško-sovjetsko sodelovanje je dobilo trdnj osnovo jasno formuliranih načel.
8. Z novo pogodbo se je konkretno in pozitivno utrdilo českoslovaško-sovjetsko zavezništvo, kar je tudi v jasnem in vidnem interesu obeh držav.

Jugoslavija zaposlila tržaško ladjevje male obalne tonaže

V tržaških pomorskih krogih je izzvala veliko pozornost vest, da je podjetje SAP (Società armatori pugliesi) sklenila z Jugoslavijo prevozno pogodbo za prevoz raškega premoga na Reko in v druge luke na jugoslovanski obali, kakor Split in Gruž. SAP je vse svoje ladjeve (6-7 motornih ladij) manjše tonaže, od 200 do 600 ton, postavlja v jugoslovansko službo.

Ta družba je samo sledila zgledu mnogih tržaških brodarjev, ki so že decembra in nekateri celo novembra krenili po isti poti iskati zaslužka za svoje ladje in mornarje. Že novembra je večina tržaškega in istrskega ladjevja za obalno plovo, ki je dotlej prevajala premog iz Raše v Tor Viscoso ali pa celulozni les iz Šibenika. Gruža in Bakra v Tor Viscoso, ker je prenehal izvoz raškega premoga v tej smeri in si je podjetje SALCI ustvarilo že precejšnje zaloge celuloznega lesa. (V Italijo so pričele prihajati večje pošiljke premoga iz Amerike).

Tudi na drugih progah, po katerih so dotlej vozile ladje s tonažo od 150 ton navzgor, kakor na primer na progah med Trstom ali med jugoslovanskimi in grškimi pristanišči in južnoitalijanskimi, ni bilo več dela. Prej so te ladje prevajale jugoslovanski, českoslovaški in avstrijski les iz Trsta in jugoslovanski pristanišče v zapadne jadranske luke, na Maito, v Pirej in celo do Aleksandrije. Nazaj grede so tovornje iz južnoitalijanskih luk železne odpadke vojne materiala za livarne v Margheri (Benetkah) in Vidmu. Če ni bilo drugih tovorov so odplule v St. Margherito po sol za Benetke.

Ko je prenehala konjunktura na teh progah in je Jugoslavija ponudila tržaškim in istrskim brodarjem dobre plačilne pogoje - 900 lir za tono blaga, prevoženega na reaciji Raša - Reka, so ti radi sprejeli ponudbo in sklenili pogodbe tudi za več mesecev. Jugoslavija plača brodnine v italijanskih lirah.

Trst je popolnoma izgubil svojo staro funkcijo razdeljevalne luke, v kateri so veliki parniki razlagali

tovore iz prekomorskih dežel in od koder so nato manjše ladje odvažale to blago v manjše jadranske luke na vzhodni obali. Brodarji morajo dalje za zaslužkom.

Nekaj zaslužka v prihodnjih mesecih pričakujejo mali brodarji še od dela za tovarno celuloze SAICI v Tor Viscosi, ki je sicer že precej založena s celuloznim lesom, a bo potrebovala še okoli 15.000 prostorninskih metrov ladjevja za prevoz novih pošilk.

Prevoz peska od izliva Soče v

Trst daje še vedno nekaj zaslužka manjšim jadrnicam s pomočnim motorjem; ladjari prevažajo pesek in ga sami prodajajo v Trstu v prosti luki ali ob pomolu Sanità po 800-900 lir. Zivahna gradbeni sezona bi tudi njim prinesla več zaslužka.

Do srede decembra so veljale naslednje brodnine: za premog iz Raše do Tor Viscose 900 lir; za celulozni les do Tor Viscose iz: Bakra 1200 lir, Šibenika 1600 lir in Ploč 2100 lir.

Popoln uspeh jugoslovanske petletke v prvem letu

O uspehih prvega leta jugoslovanske petletke jasno govori številke, ki jih v naslednjem podajamo:

Plan industrijske proizvodnje je bil prekoracen v celoti za 6,5%. Le proizvodnja premoga je bila za 3,3% pod predvideno količino, medtem ko znašajo preseški plana pri nafu 14, pri črni metalurgiji 9 odst. pri nekovini 2 odst. Lesna industrija je zakasnila plan za 6,4.

Kmetijska proizvodnja se je zelo približala načrtu, a v nekaterih primerih ga je znatno prekorachila. Plan setve žita je realiziran 92,2 odst., setve koruze 110,3 odst. V živinoreji je bil plan dosežen v višini 97,8 odst. objekti so dosegli 92 odst. načrta.

Plan železniškega in pomorskega prevoza je bil izpolnjen 100 odst. Zgrajeno je bilo 421,7 km železniških prog. Plovni pomorski tehnični v gradbeni stroki je bilo dograjeno 92 odst. objektov med temi 448 industrijskih, 3690 kmetijskih zgradb, 1316 šolskih poslopj, 68 zdravstvenih postaj in 966 km cest.

Ni manjši uspehi niso bili registrirani na finančnem, prosvetnem in socialnem sektorju.

Mlado gospodarstvo FLRJ prehaja v drugo petletko z bogatimi izkušnjami, ki bodo v bodoče omogočile še uspešnejše delovanje na poti načrtnega gospodarstva.

Nova kemična tovarna

V Kastelu - Sučureu je v gradnji velika tovarna *„Jugovinil“*, ki bo izdelovala osnovno prvino za umetni kavčuk in za plastične mase, t. j. polivinil - klorid. Tovarna bo tvorila kombinat z bližnjo tovarno karbida in cijanamida v Dugom Ratu pri Splitu. Iz karbida bodo pridobivali acetični plin, iz morske soli pa potom elektrolize klor in vodik. Po kompletnem procesu bodo iz omenjenih kemičnih prvin sestavljali plastične mase polivinil-karbida.

Med proizvodni tovarne bo umetno usnje za podplate, ki za nekatera uporabe celo nadkrijujejo naravno usnje. Največji del proizvodnje bo uporabljala elektroindustrija kot izolacijski material. Tovarna pa bo tudi važna za kemično industrijo v vezi s proizvodnjo umetnega kavčuka.

Uporaba plastičnih mas je sploh zavzela v sodobni tehniki velikanski razmah, saj te prvine sijajno nadomeščajo naravni kavčuk, les, steklo, porcelan, naravne smole in celo kovine. Iz teh razlogov posveča prvi jugoslovanski plan plastičnim masam veliko pozornost in predvideva, da bodo v Jugoslaviji proizvajali po letu 1951. 5000 ton surovine.

Dober posel z Jugoslavijo

Neko italijansko radiotehnično podjetje, ki je v Trstu ustanovilo »avtonomno podružnico«, je ob novem letu s posredovanjem svoje podružnice prodalo Jugoslaviji za 40 milijonov lir radiotehničnega in telefonskega materiala.

Jugosl. živo srebro v ZDA

Javljajo, da je prispela v ZDA prva pošiljka 1500 steklenic živega srebra. Vest je zbudila pozornost in je celo nekako presenetila zapadne trgovske kroge, ki niso računali z možnostjo konkurence jugoslovanskega proizvoda. Na svetovnih tržiščih, posebno pa na severno-ameriških se je vršila doslej konkurenčna borba med evropskim živim srebrom italijanskega in španskega izvora ter mehičanskega in kanadskega rudo. V letu 1947. so evropski proizvajalci živega srebra nudili ugodnejše tržne pogoje in so zaradi tega obdržali važen ameriški trg. Dosedanja cena živega srebra na borzi v New Yorku se je sukala okoli 80 dolarjev za steklenico cif. Niso še znane kvotacije jugoslovanskega živega srebra.

Pridelek tobaka v Jugoslaviji izredno obilen

Prvi rezu tati odkupa tobaka, ki se je začel sredi novembra 1947 so potrdili, da je bil letošnji pridelek tobaka še enkrat večji kakor lanski in za 17%, večji kakor v najugodnejšem letu v predvojni Jugoslaviji. Zaradi boljšega vskladiščenja tobaka so bila letos zgrajena tobačna skladišča v Bitolju, Stipu, Valandovu, v Titogradu in v Mostarju. Proizvodnja tobaka se je povečala predvsem zaradi tega, ker so zagotovili sadilec donosne odkupne cene, vrhu tega po potrebne količine žita po maksimalnih cenah. Sadilec dobe tudi posojila za proizvodne stroške do nove setve. Da se izboljša kakovost tobaka, so določene posebne nagrade za tiste sadilce, ki oddajo najboljše proizvode in ga najboljše pripravijo. Število sadilcev se je lani povečalo za 37% v primeri s prejšnjim letom. Letos pa je po planu predvideno, da se bo povečala površina za saditev tobaka za nadaljnjih 7,3%.

Zakaj zahteva Trst svoje ladje?

Na tiskovni konferenci načelnika ameriške misije za pomoč Trstu je neki novinar ugotovil, da je ameriški premog v Trstu za nekaj 500 lir pri toni dražji kakor v Italiji; premog v Trstu je sploh predrag in običnost ga noče kupovati za kurjavo. Na to je načelnik Sommer ugotovil, da je ameriški premog postavljen v Trst dražji kakor v Italiji, ker ga dovažajo v Trst na ameriških ladjah, medtem ko dovažajo ameriški premog v Italijo na italijanskih ladjah. Ameriške ladje plačajo režijske stroške (za posadko itd.) v dolarjih, italijanske pa v italijanskih lirah. Zato je tudi prevoz na ameriških ladjah dražji.

To je tipičen primer, kaj se pravi imeti lastno mornarico! Vojna uprava se mora pobrigati, da Italija vrne Trstu ladje, ki mu pripadajo po mirovni pogodbi kot nekdanja lastnina italijanskega državnega podjetja IRI.

C 135/1948

32

PROBLEM ŠKEDENJSKE ZELEZARNE

Rešitev v delu za zaledje

Leta 1896. je »Kranjska industrijska družba«, s sedežem v Ljubljani, pričela graditi v Škedenju pri Trstu prvo visoko peč za proizvodnjo surovega železa. Dne 24. nov. naslednjega leta je peč že stopila v obrat. Družba je v naslednjih letih svoj program načrtno razvila in dogradila do l. 1912. Koksarno, še dve visoki peči, martinarno za proizvodnjo jekla ter valjarno za jekleno pločevino.

Do konca prve svetovne vojne je KID v ta namen investirala skoraj 25 milijonov zlatih kron. Upoštevač obrabo so cenili vrednost železarne leta 1919 na najmanj 15 milijonov zlatih kron.

Po italijanski zasedbi Trsta je bil ustanovljen na pobudo italijanskih vladnih krogov poseben konzorcij, ki je avgusta 1919. Kupil 61.000 delnic KID za ceno 26 milijonov lir. Leta 1924. pa je železarno kupila nalašč za to osnovana delniška družba (Altiforni e Acciaierie della Venezia Giulia) za smešno nizko ceno 2 milijona lir. Nekaj let pozneje je večinski delniški paket odkupil konzorcij Augusta Westena v Celju. Leta 1931. pa je bila industrija dokončno vključena v italijanski kompleks »ILVA« s sedežem v Genovi.

Danes je nastopil za škedenjsko železarno zopet čas usodnih odločitev. Razvoj, da ne rečemo obstanek te važne tržaške industrije je danes predvsem odvisen od pravih smernic, ki morajo računati z novim mednarodnim in gospodarskim položajem Trsta.

SEDANJE STANJE

V bistvu so ostale industrijske naprave škedenjske železarne takšne, kakršne jih je zapustila KID. Dva meseca pred koncem vojne je bila industrija cilj letalskih napadov s strani ameriškega zrakoplovstva, kljub temu pa so bile poškodbe razmeroma malenkostne (4 do 5 odstotkov).

Koksarna ima 33 peči, a od teh jih je v obratu samo 22. Ostalih 11 peči ne deluje in bi zahtevale popolno tehnično preureditev. Sedanja produkcija koksna znaša nekaj nad 300 ton dnevno (110.000 ton letno), napram 170.000 ton normalne letne zmogljivosti koksarne. Za vsako tono porabljenega premoga proizvaja koksarna še 370 kub. m plina, okrog 2 q katrana, 1 q amonijskega sulfata, ter 30 do 40 kg benzola.

VISOKE PEČI MIRUJEJO

Vse tri visoke peči železarne sedaj popolnoma mirujejo, odkar je marca 1945 prenehala obratovati zadnja visoka peč. Za takojšnji obrat bi bila sposobna le ena, če bi podjetje popravilo male poškodbe na črpalkah, ki služijo za ohlajevanje. Druga visoka peč bi zahtevala precejšnjo popravila, tretjo pa bi morali popolnoma preurediti. Letna proizvodnja surovega železa pri polni zmogljivosti bi znašala 160–170.000 ton, za kar bi potrebovali letno okoli 350.000 ton železne rude, 60.000 ton apnenca in 160.000 ton koks.

Osnovna industrijska naprava škedenjske železarne torej ne deluje. Posledica tega je, da nimata koksarna in ne jeklarna osnove za ustrezno delovanje. Počitek visokih peči, pa ima škodljive posledice tudi za druge postranske oddelke celotnega obrata.

Pred vojno so n. pr. plinski odpadki visoke peči gnoj elektro termično centralo, ki je krila nad polovico potreb podjetja (skoraj 20 milijonov kWh letno).

ZGRADITEV NOVE CEMENTARNE

Zlindra iz visokih peči predstavlja izvrstno sredstvo za proizvodnjo cimenta. Že v zadnjih časih je železarna pošiljala v cementarno v Pulju zelo znatne količine žlindre, ki se je nakopičila v podjetju v vojni dobi. Ustanovitev nove cementarne v okviru škedenjske železarne bi prinesla Trstu in omejitvi posebno v sedanjem razdobju nedvomno ogromne koristi. Računajo, da bi z žlindro visokih peči v polnem obratu lahko proizvajali dnevno od 20 do 25 vagonov cimenta. Leta 1939 je tudi ILVA pričela s pripravami za graditev cementarne. Nabavila si je večino potrebnih strojev, ki so baje še v Trstu, razen električnih strojev, ki so jih poslali na otok Elbo v nadomestilo za tamkajšnje podobne naprave, ki jih je vojna popolnoma uničila. Predpogoj za uresničitev načrta pa je seveda obnova obrata visokih peči.

JEKLARNA

Instalacija za proizvodnjo surovega jekla razpolaga z dvema pečmi, tipa »Martens«, ki lahko proizvajajo normalno 70–80.000 ton surovega jekla. Trenutno je v ob-

ratu samo ena peč. V zadnjih mesecih je znašala povprečna proizvodnja surovega jekla 75 ton dnevno, kar predstavlja količino, ki je vsekar pod polovico normalne zmogljivosti jeklarne. Pri polni zmogljivosti porabi martinarna dnevno okrog 35 ton premoga, 30 ton surovega železa in ustrežajočo količino železnih odpadkov in postranskih kemikalij.

Jeklarni je dodeljena moderna valjarna, ki proizvaja dnevno okrog 130 ton debele pločevine. Sedanja dnevna proizvodnja pa ne prekaša 80 ton. Naprava tipa »Billet« ne deluje že od leta 1940.

VIRI SUROVIN

Viri, ki so železarni v preteklosti dobavljali železno rudo, so rudniki Riff-Melilla (Maroko), Prijedor (Jugoslavija), Serifos (Grčija), Krivoj Rog (Sovjetska zveza) in Elba (Italija). Apnenec je prihajal iz kamnolomov pri Savudriji (Tržaško ozemlje).

Pred vojno je železarna uporabljala skoraj izključno angleški premog (Cardif). Med vojno pa je bilo praktično ugotovljeno, da tudi slezijski premog ustreza vsem zahtevam obrata. Po vojni je prvič stopil v železarno ameriški katanasti premog, ki pa po svojstvih precej nazaduje napram angleškemu in slezijskemu. Za pridobitev 13 ton koksna so porabili 16 ton angleškega ali slezijskega premoga, medtem ko danes z isto količino premoga pridobivajo le 12 ton koksna. Poleg tega je po mnenju strokovnjakov le 60% tega koksna uporabnega zaradi njegove drobljivosti za visoke peči. Vsekakor bi ne bila vrsta ameriškega premoga, ki ga zdaj rabi koksarna, primerna v primeru, da bi obrat pričel proizvajati tudi surovo železo.

Jeklarna je uporabljala del surovega železa, ki so ga proizvajale visoke peči. Danes obrat uporablja še stare zaloge surovega železa, ki pa bodo kmalu potekle, ter železnih razbitin lokalnega izvora. Skladišče vojnih ostankov v Casarsu dobavlja za sedaj jeklarni največje količine potrebnega železnega materiala.

ODJEMALCI

V preteklosti je večino koksna porabila sama železarna. Višek surovega železa je bil razdeljen med 28 obratov ILVE. Stalni odjemalci so bila še podjetja »Falk«, »Breda«, »Dalmine«, »ATU«, »Jadranske združene ladjedelnice«, »FIAT«, »Necchi«, »Stingler«. Surovo jeklo so pošiljali večinoma beneški industriji (Marghera). Velik del pločevine je bilo namenjene tržaški pomorski industriji, ostalo pa raznim drugim odjemalcem (»Ansald«, »Tosi« itd.).

Danes se položaj ni mnogo izpremenil, ker razpolaga s produkcijo še vedno »Finsider«, ki deli pol-

izdelke škedenjske železarne po svoji agenciji »Ferrotale« v Milanu raznim italijanskim metalurgičnim podjetjem. Zanimivo pa je dejstvo, da je morala ILVA vsaj doslej prodajati svoje izdelke po normiranih cenah, medtem ko so omenjena podjetja prodajala svoje končne izdelke večinoma po svobodnih cenah.

NOVA POT

Koksarna torej obratuje z 30% svoje polne zmogljivosti, jeklarna s 50%, visoke peči sploh ne delujejo. Vodstvo podjetja opravičuje takšno stanje s trditvijo, da nima na razpolago zadostnega obratnega kapitala za popolno obnovo industrije. Navaja kot primer, da bi znašala investicija za obnovo ene same visoke peči najmanj pol milijarde lir (preureditev naprav in nabava potrebnih prvin).

Ko ugotavljamo, da ILVA posveča največjo skrb svojim podjetjem, na italijanskih tleh, da tičijo vzroki nazadovanja tržaške metalurgije neke drugje in da se za kulisami skrivajo temne sile, ki hočejo na vsak način preprečiti gospodarski precvet Trsta.

Bodočnost škedenjskih plavžev je pač izven objema italijanske težke industrije in v tej smeri je treba iskati njihovo rešitev. Povezati se morajo spet z zaledjem in deati zanje. Zaledje bi dobavljalo surovine in v zameno nabavljalo njihove polizdelke.

Poljska bi lahko dobavljala železarni potreben premog. Poljska produkcija premoga stalno narašča: 27 milijonov ton leta 1945, 47 milijonov ton leta 1946 in 57 milijonov ton leta 1947. Poljska je sklenila dogovore za nabavo premoga z mnogimi državami in sicer: s Švedsko, Dansko, Sovjetsko zvezo, Norveško, Češkoslovaško, Madžarsko, Romunijo, Svico, Jugoslavijo in Italijo. Samo Francija je sklenila pogodbo za nakup 4 milijonov ton poljskega premoga.

Jugoslavija je bogata z železno rudo, bosanska ležišča vsebujejo nad 10 milijard ton te važne rude. Jugoslavija je v razdobju 1937–1939 proizvajala nad 600.000 ton železne rude na leto in izvažala povprečno skoraj 400.000 ton. Prva jugoslovanska petletka predvideva (do leta 1951) povečanje proizvodnje železne rude na 1.500.000 ton rude. Kvalitativno je jugoslovanska železna ruda izvrstna, saj vsebuje n. pr. ruda iz Ljublje in Varea 45–54% železa in 1,5–1,9% mangana.

Na drugi strani zagotavlja industrializacije držav tržaškega zaledja tukajšnji industriji, posebno na železarni, zanesljive odjemalce njenih izdelkov. Jugoslavija bo n. pr. že l. 1951 zvišala industrijske investicije za 516% v primeri z l. 1939., vrednost kovinske proizvodnje pa za 6,9 krat.

Češkoslovaška zun. trgovina 1947.

Industrija njena glavna opora

Po podatkih državnega statističnega urada v Pragi je bila november-ska bilanca češkoslovaške zunanje trgovine aktivna za 247 milijonov. V razdobju od januarja do novembra 1947 je znašal uvoz na Češko-

slovaško 25,359 milijonov Kčs in izvoz 24,931 milijonov Kčs, bilanca je torej za prvih 11 mesecev 1947 pasivna za 427 milijonov Kčs. Podrobni podatki (vedno v milijonih Kčs):

Uvoz		Izvoz	
Kčs	%	Kčs	%
608	24.8	232	8.6
250	51.0	415	15.4
594	24.2	2052	76.0
—	—	—	—
452	100	2699	100
November 1947:			
91	0.4	1	0.0
341	17.1	2864	11.5
968	59.0	3784	15.2
956	23.5	18268	73.3
2	0.0	14	0.0
358	100.0	24931	100.0

Razdobje januar-november 1947:

Zrva goveja živina	91	0,4	1	0,0
Hrana in pijače	4341	17,1	2864	11,5
Surovine in polizdelki	14968	59,0	3784	15,2
Gotovi izdelki	5956	23,5	18268	73,3
Zlato in srebro	2	0,0	14	0,0
Skupaj	25358	100,0	24931	100,0

Značilno je dejstvo, da znaša izvoz dovršenih industrijskih izdelkov v razdobju januar-november 73,3 odstotka, v samem novembru pa celo 76 odstotka, kar je istovrstno tudi najvišji odstotek vsakega posameznega meseca v letu 1947.

V novembrskem uvozu na Češko-slovaško je bila na prvem mestu Velika Britanija, čeprav je vrednost tega uvoza padla od 450 milijonov Kčs v oktobru na 331 milijonov Kčs v novembru. Na drugem mestu je Holandija z uvozno vrednostjo 190 milijonov Kčs, na tretjem Švedska (186 milijonov Kčs), na četrtem Italija (171 milijonov Kčs), na petem Sovjetska zveza (169 milijonov Kčs) in na šestem ZDA (168 milijonov Kčs). Češkoslovaška je izvažala v naslednje države: na prvem mestu je Svica, ki je kupila za 295 milijonov Kčs, na drugem Velika Britani-

ja z 248 milijoni Kčs, na tretjem Holandija (244) in na četrtem Belgija (163 milijonov Kčs).

V razdobju od januarja do konca novembra 1947 je bila v češkoslovaškem uvozu na prvem mestu Velika Britanija, ki je prodala za 3.069 milijonov Kčs svojih izdelkov, na drugem mestu so ZDA (2.786 Kčs), na tretjem mestu Svica (2.029), na četrtem mestu Švedska (1.837), na petem Holandija (1.456), na šestem Belgija (1.248) in na sedmem Sovjetska zveza (1.200 milijonov Kčs).

V razdobju od januarja do konca novembra 1947 je bila v češkoslovaškem izvozu na prvem mestu Svica, ki je kupila za 2.705 milijonov Kčs češkoslovaških izdelkov, na drugem mestu je Holandija (2.056), na tretjem Švedska (1.901), na četrtem Velika Britanija (1.567), na petem Belgija (1.562), na šestem Jugosla-

vija (1.330), na sedmem Italija (1.154), na osmem Sovjetska zveza (1.135) in na devetem ZDA (1.064 milijonov Kčs).

V zadnjih mesecih se je pokazalo v češkoslovaški zunanji trgovini vidno zboljšanje, kar je v jesenskih mesecih običajen pojav. Mnogo obetavnejše dejstvo je, da je v mesecu novembru 1947 češkoslovaški izvoz dosegel rekord po končani vojni. Za konsolidacijo češkoslovaškega narodnega gospodarstva je važna okolnost, da odpada polnih 76% novembrskega izvoza na dodelane industrijske izdelke.

ČEVILJE ZA ZITO

Češko-slovaška polja je lansko leto si niso prizadela suša. Dežna bodo Čehi in Slovaki krili ta primanjkljaj z uvozom 400.000 ton žita iz Sovjetske zveze. Sovjetsko žito bodo plačali predvsem z izvozom 5 milijonov parov čevljev »Batinaga« izde ka.

L 1948 V ČESKOSLOVASKEM NACRTU

V teku tega leta bo Češko-slovaška v smislu gospodarskega plana presegla za 10 odstotkov industrijsko proizvodnjo iz leta 1937; kinetijski pridelki morajo doseči redovno višino, prav tako proizvodna sredstva. Načrt predvideva velike gradnje za odpravo stanovanjske stiske. Če pomislimo, da je prebivalstvo CSR v vojni in povojnih letih nazadovalo od 15 na 12 milijonov duš, potem se nam morajo videti toliko bolj smiselni češkoslovaški načrti.

Tehnične novosti

ATOMSKE ELEKTRARNE V FRANCIJI

Leto 1948. nam bo verjetno prineslo prve atomske električne centrale. Še že obstojijo načrti za gradnjo takih central v Sovjetski zvezi, ZDA, Veliki Britaniji in Franciji. Prof. Joliot-Curie je izjavil, da se Francija bavi z načrtom za gradnjo evropske atomske centrale, ki bo proizvajala električni tok. Natančni računi so pokazali, da je mogoče v atomskih centralah proizvajati električni tok ceneje kakor v kalorinih in hidroelektrarnah. Posebno paskur z uporabo plutonija so se obnesli. Investicijski stroški so sicer ogromni, toda na daljšo dobo je proizvodnja električne energije v atomskih centralah cenejša. Doktor Joliot-Curie je dodal, da bo z uporabo 1 tone plutonija mogoče prihraniti 3 milijone ton premoga. S tovorom uranija na eni sami ladji bi lahko za sto let preskrbovali vso Francijo z električnim tokom, medtem ko bi s tovorom 20 ladij uranija ali plutonija lahko dobavljali Evropi za dobo 150 let dvakrat več električnega toka, kakor ga proizvajajo danes njene termične in hidroelektrične elektrarne.

Na drugi strani pa so tudi izjave igranje, da bo preteklo še skoraj 50 let, preden se bo dala atomska energija koristno uporabiti.

4000 KRAT SLAJSI KAKOR SLADKOR

Kemična industrija že proizvaja umetna sladila, ki so mnogo slajša kakor sam sladkor. Tako je glicin 250 krat slajši kakor sladkor, saharin pa 700 krat slajši in peritartin celo 2000 krat slajši. Po dolgih poskusih se je holandski trdniki Polack in Schwartz posrečilo sestaviti sladilo, ki bo 4000 krat slajše kakor sladkor. Nova snov je neka vrsta bencinske spojine.

AMERISKA POMOC ITALIJI IN PETROLEJ

Od 540 milijonov dolarjev pomoči, ki jo je ameriški kongres odobril Franciji, Italiji in Avstriji, dobi Italija 195 milijonov dolarjev; za januar je Amerika že nakazala 57 milijonov dolarjev. Zadevni sporazum, ki je bil podpisani v Rimu in ostane v veljavi do konca tega leta, do oca, da mora Italija nabavljati biago v ZDA, le glede mineralnih olj in petrolejskih proizvodov izrecno predvideva, da jih bodo nabavljali izven Amerike. ZDA so namreč ukinile izvoz nafte, ker se njihova petrolejska ležišča polagoma izčrpajo v trenutku, ko potrošnja narašča. Poleg večjih količin hrane bo Italija prejela za meseca decembra in januar 600.000 ton premoga iz ZDA in 256.000 ton iz Porurja.

SUROVINE IZ SOVJETSKE CONE ZA ZAPADNO NEMČIJO

Vojna uprava sovjetske crne v Nemčiji je dovolila izvoz 6.000 ton surovin v zapadno Nemčijo; med surovinami je tudi gorivo. Po ameriških poročilih je ta izvoz v zvezi z izvozom demontiranih tovarov iz zapadne Nemčije v Sovjetsko zvezo.

Iz tržaške gospodarske kronike

DAVČNI PRITISK NARASCA

Marsikateri davkoplačevalec bo presenečen, ko bo v prihodnjih tednih prejel davčno položnico. Pritisk bodo posebno občutili mali trgovci, obrtniki in posestniki. Značilen je primer tržaških branjev, za katere je letos davčni urad določil davčno osnovo za 3% obdavčenje povprečni znesek 1.500.000.— medtem ko lansko leto ta osnova ni na splošno presegala 100.000.— lir to pomeni, da se bo davek povečal povprečno za 15krat v primeri z lanskim letom. V nekaterih primerih se bo davek povečal skoraj za 200krat.

STAVKA BANCNIH NAMEŠČENCEV

Stavka bančnih nameščencev je trajala 14 dni. Spor se je pričel, ker so delodajalci odklonili podaljšanje pogodbe sklenjene 3. okt. 1947 in veljavne do konca leta. Po tej pogodbi je bila dočena za vsakega uslužbenca mesečna doklada 5.000 lir (bančni nameščenci so prvotno zahtevali 9.000 lir). Bankirji so opravičevali svoje stališče s trditvijo, da jim zmanjšanje bančnih poslov, ki je nastopilo kot posledica znanih vladnih ukrepov glede omejitve kreditov, ne dovoljuje, še onemogoča izpolnjevanje meznega spoznaja. Pravičljivi pa so bili sprejeti uradniške zahteve, če bi vlada uplabila omenjene ukrepe. Pozneje so delodajalci izjavili, da bi bili pripravljeni ugoditi zahtevam nameščencev v primeru, da bi se zopet uvedel dopolnjenški in popoldanski delovni urnik, ker bi se s tem bančni aparat povečal. Nameščenci so od onih tudi ta predlog. Se le ko so v znak solidarnosti stopili v stavko uslužbeni davčnih uradov in so napovedali prekinitev dela tudi nameščenci državnih banke, pošte in telegrafa je združenje bankirjev popustilo in podpisalo z organizacijami bančnih nameščencev dogovor, ki v bistvu upošteva vse pogoje, ki so jih te postavile delodajalcem.

SINDIKALNO GIBANJE V INDUSTRIJI

30. nov. 1947 je potekel rok, ki je bil določen za veljavnost delovne industrijske pogodbe. Ker so delodajalci odklonili pogajanja z delavskimi organizacijami za sklenitev novega dogovora, so se pojavili med delavstvom znaki naraščajoče napetosti, ki pa so se doslej omejevali na kratke prekinitve dela. Industriji branijo stališče, da se življenjski pogoji niso izpremenili na škodo delavca, odkar je bila sklenjena stara pogodba in da bi bila zaradi tega vsaka izprememba neumestna. Sindikati odgovarjajo s statističnimi podatki, iz katerih je razvidno, da sedanji prejemki zadovoljujejo povprečno le 60 odst., največ pa 80 odst. življenjskih potrebščin delavcev in njihovih družin in da je zaradi tega revizija delovne pogodbe ne samo upravičena, temveč tudi nujna. Verjetno je, da bo prišlo na tem sektorju do poostre pooblašaja.

Pismo iz občinstva

NA PROGI TRST-SEŽANA-AJDOVSCINA

Za božične praznike sem se peljal iz Trsta na Goriško po avtomobilski progi Trst-Sežana-Ajdovščina. Takoj v samem avtomobilu me je minilo praznično razpoloženje. Strpa si nas v staro škaflo in stisnili kakor sardele. Občinstvo je mirno vse to preneslo, mene pa pač mora tako biti: navsezadnje so bili prazniki. Dvomim pa, da bi se tržaški podjetnik upal postaviti podobno vozilo na katero koli drugo progo. Za Kras je vse dobro.

Moram priznati, da sem bil navsezadnje še srečen. Po praznikih mi je namreč prijatelj pripovedoval, da ga je pri povratku v Trst skozi streho istega avtomobila pozdravil osvežujoč curek neposredno iz neba.

V. P.

Pismo izročamo podjetniku brez komentarja. Uredništvo.

Preustroj ZVU

Z ukazom št. 55 z dne 10. januarja 1948, ki je stopil v veljavo dan pozneje, je bil izvršen preustroj Zavezniške vojaške uprave v Trstu.

Prinašamo bistvene določbe tega ukaza, v kolikor zadevajo gospodarske panoge javne uprave.

Razpored upravnih organov bo odsej naslednji:

1. najvišji, vodilni upravni organi,
2. ravnatelji,
3. oddeki (departmani),
4. uradi, ki poslujejo v okviru oddelkov kot njegovi odseki.

Vodilni organi:

Dosedanji višji častnik za civilne zadeve (SCAO) se preimenuje v glavnega ravnatelja za civilne zadeve (Director General Civil Affairs), njegov namestnik pa v namestnika glavnega ravnatelja za civilne zadeve (Deputy DGCA).

Dosedanji okrožni komisar (Area Commissioner) postane zonski komisar (Zone Commissioner), častnik za civilne zadeve pa namestnik (pomočnik) zonskega komisarja (Assistant Zone Commissioner).

Ravnateljstva:

Poleg glavnega ravnatelja za civilne zadeve in njegovega namestnika bo še pet ravnateljev in en izvršilni ravnatelj za cono. Eden izmed petih ravnateljev je ravnatelj za notranje zadeve, gospodarske resore pa bodo upravljali:

1. pristaniški ravnatelj (Director of the Port), ki bo obenem načelnik oddelka za promet, v katerega je vključena tudi svobodna tržaška luka;
2. ravnatelj za finance (Director of Finance);
3. ravnatelj za gospodarski razvoj (Director of Economic Development).

Izvršilni ravnatelj ima v angleščini naziv »Executive Director«.

Gospodarski oddelki (departmani):

Posamezni gospodarski oddelki ZVU bodo imeli naslednje nazive: oddelki za finance (Department of Finance), oddelki za javna dela (Department of Public Works), oddelki za delo (Department of Labor), oddelki za promet (Department of Transportation) in oddelki za industrijo (Department of Industry).

Razen teh obstoje samo še trije negospodarski oddelki, namreč oddelki za javno varnost, za

pravne zadeve in urad za obveščanje javnosti (PIO — Public Information Office).

Uradi:

Dosedanji oddelki za pošto in brzojavne postane »Urad za pošto in brzojavo« (Office of Post & Telecommunications) in preide v pristojnost oddelka za notranje zadeve. Nanovo preimenovani »Urad za nadzor cen« (Office of Price Control) preide v pristojnost oddelka za trgovino. »Urad za kmetijstvo in ribištvo« (Office of Agriculture - Fisheries) v pristojnost oddelka za industrijo, »Urad za upravo železnice« (Office of Railways Directorate) pa v pristojnost oddelka za promet.

Ustanovljena sta nanovo »Urad za ceste in motorni promet« (Office of Road and Motor Transport) ter »Urad za letalski promet« (Office of Air Transport) kot posebna odseka oddelka za promet.

Dosedanji oddelki za prehrano in za preskrbo sta spojena v »Urad za prehrano in preskrbo« (Office of Food and Supply) v okviru oddelka za trgovino. »Urad za obkrožne naprave« (Office of Utilities) bo pod nadzorstvom oddelka za industrijo.

V pristojnost oddelka za promet spada ves kopni, zračni, železniški in vodni promet. Ves promet z motornimi vozili upravlja v okviru oddelka za promet »Uradnik za motorni promet« (Motor Transport Officer).

Ukaz o preustroju ZVU ne razveljavlja ukaza št. 442 o ustroju tržaškega pristanišča in javnih skladišč in tudi označba »pristaniškega ravnatelja« ostane v veljavi.

Vodje oddelkov in uradov:

Vsakemu izmed ustanovljenih oddelkov (departmanov) načelnik »načelnik« (Chief), vsakemu izmed uradov pa »uradnik« (officer). Tako bomo ime in v gospodarski stroki: 1. načelnike oddelka za finance, oddelka za trgovino, oddelka za javna dela, oddelka za delo, oddelka za promet in oddelka za industrijo; 2. uradnike pa za nadzor cen (Price Control Officer), za kmetijstvo in ribištvo (Agriculture - Fisheries Officer), za pošto in brzojavo (Communications Officer), za prehrano in preskrbo (Food - Supply Officer), za ceste in motorni promet (Motor Transport Officer), za železnice (Railways Officer), za obkrožne naprave (Utilities Officer) in za letalski promet (Air Transport Officer).

Marshallov plan - orodje ameriške zun. politike

Dvomljivost njegove gospodarske vrednosti

Truman in Marshall sama podarjata, da je »Marshallov plan« orodje zunanje politike Združenih ameriških držav. Zgodovina mednarodnih posojil še ne pozna primera, da bi neka država posodila denar kar 16 državam obenem, to je delu nekakega kontinenta. Branilci Marshallovega plana pred ameriško javnostjo, državniki ali publicisti, stalno naglašajo, da gre za obrambo gospodarskih in političnih koristi ZDA.

Smisla Marshallovega plana torej ne moremo pravilno oceniti, ako se ne dotaknemo tudi politične strani vprašanja; sicer so zunanje-politični smotri v današnjem mednarodnem položaju tako znani, da jih ni treba posebej naglašati. Prav zaradi tega se bomo toliko bolj držali gospodarske plati, ki predvsem zanima gospodarstvenike.

Preteklo je več kakor pol leta, odkar je državni sekretar ZDA (6. junija) napovedal »velikopotezno pomoč ZDA« za evropsko samopomoč. 8. januarja je Marshall pred senatnim odborom za zunanje zadeve zahteval v ta namen 6,8 milijarde dolarjev za prvih 15 mesecev začeti 1. aprila. Vsa akcija bo stala ZDA 15,1 - 17,8 milijarde dolarjev.

rika odločila za pomoč v blagu. Ameriška javnost postavlja za ta primer zahtevo, naj bi Amerika pošljala kot pomoč Evropi samo odvisno blago.

Gotovo je, da je Marshallov plan za ameriško javnost v mukah porojeno dete, in da morajo tudi pogoji biti temu primerno težki. Ne gre za navadno posojilo, s katerim dolžnik lahko svobodno razpolaga. Nad njim vedno lebdi ameriško nadzorstvo, oziroma varuštvo.

Po Marshallovi zamisli bodo evropske države od časa do časa javljale svoje potrebe po blagu. V vsaki državi bo izreden ameriški poslanik za izvedbo Marshallovega plana z lastnim uradniškim štabom. Ta bo vloge posameznih držav dostavljala »načelniku« uprave za evropsko sodelovanje v Washingtonu; načelnik bo tudi odločal o vrsti kreditov, ki naj se nakažejo, in o tem, ali države z izposojenim denarjem lahko nakupijo blago v ZDA ali v drugih državah. O načinu uporabe nakazanih kreditov bo torej odločal Washington, pač v popolnem skladu s svojimi zunanje-političnimi nameni in s svojo zunanjo trgovinsko politiko.

Kakšen učinek bo plan imel na dolžnike? Izposojeni denar

dolžnik navadno troši v omotici prijetnih iluzij. Podjetnost pri njem popuša. Prav tako je s podjetji in državami. Namesto da bi država iskala rešitev iz gospodarske in socialne stiske v povečanju domače proizvodnje in v doseganju proizvodne sile delavca in nameščena ter v oživljanju zadnjega neaktivnega deliča narodnega gospodarstva in v povečanem izvozu, se da po tujem denarju zazibati v sen prijačajoč lažnosti, iz katere jo navadno zbudi šele krkanje na vrata upnika, ko zapade prvi rok za plačilo dolga.

Vrednost posojil je tudi sicer relativna. Primer angleškega posojila v Ameriki je poučljiv: njegova vrednost naglo pada vzporedno z naraščanjem inflacije (in cen) v Ameriki.

V kolikor Marshallov plan z ene strani vzpodbuja ameriško industrijo k delu, saj ji odpira nove trge za plasiranje proizvodov, toliko deluje negativno na domačo industrijo v zadoklenih državah. Nič manj nevarni niso spremljevalci Marshallovega plana — zasebni velekapitalisti, ki se bodo razlezli po poteh, ki jim jih je utrla ameriška zunanja politika, in spravili pod svoje nadzorstvo najvažnejšo industrijo v prizadetih državah.

Crna površina zajema 16 evropskih držav, na katere se razteza Marshallova akcija. Crnkasto označene države so odbile pogoje za sodelovanje pri planu in se zbirajo okoli ZSSR, medtem ko so pikaste ostale nevtralne

Konjunktura za ameriške truste

Marshallov plan očitno obeta ameriški veletrgovini in industriji ogromne dobičke. Ze bežni pregled cen na svetovnih tržiščih, posebno na ameriških, odkar je bil napovedan Marshallov plan (5. junija 1947) nas prepričuje, da je to tako. Za vsak posamezni proizvod ni seveda mogoče trditi, da je povzročilo njegove cene v neposredni zvezi z Marshallovim planom, saj je ta odvisna tudi od drugih okoliščin, kakor n. pr. pri žitu od letine, vendar je značilno, da so cene ameriških proizvodov priče skakati prav v časi, ko je Marshall stopil prvič pred javnost s svojo zamisljo. Tako so se na obzorju pokazali obrisi konjunktura za izvoz ameriških proizvodov v evropske države, ki jim je že prva ameriška pomoč stavila na razpolago večje vsote dolarjev za nakup ameriškega blaga.

Poglejmo razvoj cen žita na svetovni borzi v Chicagu. Od januarja do julija 1947 se je cena žita, takoj razpoložljivega, suhla med 210 — in 220 — cent za bušel. Ze v začetku avgusta se je cena dvignila na 230 — cent.

Septembra istega leta je dosegla 260 — cent. Cene so stalno naraščale do konca leta 1947, ko je bušel žita dosegel 310 — cent. Do prihodnjega pridejka bodo po ameriških statističnih ZDA izvozila 155 milijonov q žita in 19 milijonov q kortexa.

Pri drugih surovinah ni bila reakcija cen tako neposredna, ker gre za dolgoročne in še nedoločene nabave Marshallovega plana, vendar je tudi pri tem razvidna težnja za naraščanjem cen v zadnjih mesecih 1947.

Pri kovinah je porast cen značilen posebej v decembru 1947. Tako je baker v New Yorku kvotiral za funt: januarja 1947 20 — centov, julija 21,50, oktobra 21,39, novembra 21,48, decembra 21,50 centov. Cini: januarja 70 — centov, julija 80 —, oktobra 80 —, novembra 80 —, decembra 94 — centov. Svinec: januarja 13 — centov od julija do decembra 47,15 centov. Cene cinka so nasprotno kvotirale stalno 10,50 centov. Na londonski borzi se je cena bakra zvišala od januarja do decembra 1947 od 117 šterlingov (za 1.160 kg) na 132 šterlingov; cena cinka od 380 — na 510 —

švinca od 70 — na 90 — šterlingov, Cena cinka je ostala neizpremenjena (70 —).

Približno ista je slika za bombaž. V ZDA so pridelali leta 1946 8,6 milijonov bal bombaža. l. 1947. pa 11,7 milijonov bal; na svetu so pridelali l. 1947. 25,7 milijonov v primeri z 21,5 milijona v letu 1946. kljub povečani proizvodnji cen. Cene v New Yorku l. 1947.: januar 32,56 cent za funt, septembra 31,10, oktobra 33,05, novembra 36,25, decembra 36,58. Maksimum je bil registriran v polovici julija (40,18), minimum na koncu septembra (31,10).

Run ameriškega kapitala na zapadno Evropo

Ameriški zasebni kapital, ki je bil doslej precej nezaupljiv glede investicij v zapadnoevropskih državah, je v zadnjem času menjal svoje stališče, kakor poročajo švicaški tisk. Ameriški kapitalisti so pripravljeno o novati v teh državah lastne podružnice ali pa investirati v domača podjetja svoje kapitala. Računajo, da sprito tega razporoženja ameriških kapitalistov lahko nastane pravi run ameriškega kapitala na evropska proizvodna središča z namenom, da se povsem vključi v zapadnoevropsko proizvodnjo in jo spravi pod svojo kontrolo. Vendar ameriški gospodarski krogi želijo, da bi se razmere v zapadni Evropi bolj konsolidirale in da bi se razčistili predvsem odnosi med ZDA in Sovjetsko zvezo. Prav zato so tudi v širših krogih ameriške javnosti pojavljajoča večja odpor proti hujšakem, ki bi radi v odnosih do Sovjetske zveze napeli strune do skrajnosti.

Ameriški kapitalisti pripravljajo nekakšen zaseben Marshallov plan, ki si je izbral za tarčo zapadno industrijo: predvsem angleško, francosko in italijansko. V postev prihajajo seveda tudi nemška industrijska podjetja.

Kalorije in delovna sila

Po najnovejšem zvišanju bodo racionirani obroki na Tržaškem vsebovali 1478 kalorij, ostala živila pa si bodo morali Tržičani nabavljati po visokih cenah v prosti prodaji. Razprava o kalorični moči racioniranih živil, ki se je razvila na tiskovni konferenci načelnika ameriške misije za pomoč Evropi v Trstu, bi radi dopolnila z nekaterimi novimi podatki.

Na Tržaškem, kakor v Italiji, je doslej prišlo na osebo okoli 900 kalorij raznih živil, v Avstriji in Nemčiji okoli 1450, na Madžarskem okoli 2000, na Angleskem — po najnovejšem znižanju — 2700. Takoj bodi omenjeno, da je v Avstriji in Nemčiji, predvsem pa na Angleskem težko nabaviti živila v prosti prodaji.

Ko bi hoteli odgovoriti na vprašanje, kakšne so prehranske razmere v posameznih državah, bi morali prej dati odgovor na druga vprašanja. Koliko kalorij potrebuje človeški organizem za normalno funkcioniranje in v kolikšni meri lahko pokrije potrebnih z nakupom v prosti prodaji razliko med racioniranimi kalorijami in dejansko potrebo ter seveda tudi, po kakšni ceni lahko nabavljajo blago v prosti prodaji. Da bi bila slika socialnega položaja potrošnika popolnoma jasna, bi morali vedeti seveda še, kakšno je razmerje med dohodki potrošnika in stroški za življenjske potrebe.

Po podatkih Zveze narodov iz časov pred drugo svetovno vojno potrebuje človeško telo za prehrano 2600 kalorij. Telo mnenje Udruženja angleških zdravnikov iz leta 1933 je nekoliko drugačno. Po mnenju angleških zdravnikov potrebuje odrasel moški 3000 do 3700 kalorij na dan; povprečno torej lahko računamo, da potrebuje odrasel moški za ohranitev polnega zdravja in popolne delovne

zmožnosti okoli 3400 kalorij. Zdravstveni urad angleškega ministrstva za narodno zdravje se ni popolnoma strinjal z mnenjem Udruženja angleških zdravnikov in je kasneje (leta 1934) spoznamo z udruženjem v posebni okrožnici določil, da potrebuje odrasel moški za težko delo 3400 do 4000 kalorij, za manj naporno delo 3000 3400 in za lahko delo 2600 3000 kalorij. Kaj pa povprečno prebivalstvo? Za starega in mladega, nežnega in moškega splošno, je okrožnica ugotovila, da je povprečno potrebno dnevno okoli 3000 kalorij.

Ko je bil angleški minister za prehrano Strachey prisiljen znižati dnevne kalorije na 2700, je nastal v javnosti jok in stok, ker je v Angliji racionirana vsa prehrana in se lahko nabavljala samo z nakaznicami. Ruzburjali so se zlasti gospodarstveniki, ker se zavdajo, da bo 10 odstotno pomanjkanje kalorij imelo posledice na proizvajalno silo delovnih množic. Ze ko je vlada napovedala znižanje obroka krompirja, je neki gospodarstvenik dejal: Položaj je resen, ker bo lačen delavec manj delal in se bo sušil. Naravna reakcija slabo hranjenega telesa je v tem, da se telo skuša zaščititi na ta način, da oddaja manj energij.

Toda sama množina kalorij ne odločuje. Za ohranitev proizvajalne sile človeškega organizma je treba temu dovajati del kalorij v proteinih, ki so neobhodno potrebni človeškemu mišičju. Človek potrebuje povprečno na dan okoli 100 gr proteinov; od teh mora biti polovica živalskega izvora. Da se zagotovi ta količina živalskega proteina družini petih članov (mož in žena s tremi otroci, starimi 3, 8 in 13 let) potrebuje takšna družina na teden 3,622 kg mesa, 0,454 kg slanine, 1,362 kg sira, 7,81 l mleka in 0,558 kg rib.

Kraški in istrsk ikamen v svetovni trgovini

V kraških in istrskih kamnolomih so velikanske količine odličnega gradbenega kamna. Povpraševanje po tem kamnu ni veliko samo zaradi tega, ker ima vse vrline, ki jih zahteva od gradbenega kamna stavebnik. temveč je tudi polirana površina kraških in istrskih kamnov tako pestra, da zadovolji še tako izbirčnega arhitekta. Zato si je ta kamen utrl pot v široki svet in tudi dežele onkraj Oceana.

Kamnarska industrija na Krasi in v Istri, je nekdanja dalja zasluge tisočim lomičim in kamnosekom. danes pa je v zastoji. Mnogo kamnosekov je moralo pustiti »špico« in dleto ter si poiskati drugo delo.

Ze Rimljani in Benečani so poznali vrline našega kamna in so ga v veliki meri uporabljali za svoje zgradbe. Za časa Rimljanov so delali predvsem kamnolomi v Nabrežini, Sv. Stefanu in Pulju. Stavbe v Ogleju in mnogih drugih mestih rimske države so iz nabrežinskega kamna. Arena v Pulju je iz puljskega kamna. Benečani so pa v veliki meri vozili vrsarski kamen na Lugano, da so z njim zgradili Benetke. Vse stare stavbe, ki so jih zgradili Rimljani in Benečani govorijo o vrlini našega kamna. Niti zob časa niti razkrajajoča morska voda nista uničila kamna, ki kljubuje dolga stoletja vsem rušilnim vplivom.

CVETOGA INDUSTRIJA POD AVSTRIJO

Za časa Avstro-Ogrske je bilo kamnoseštvo v Nabrežini izredno razvito. Po svojih kamnolomih je razsvetlila Nabrežina okoli l. 1875. to je takrat, ko so se s tem kamnom gradile velike palače na Dunaju. Budimpešti, Trstu in drugih mestih avstro-ogrskih mozarhije. Glede dobav za ta dela je bila na prvem mestu Nabrežina. Kamnolomi Istre so bili takrat manjšega pomena. Virsar je dobavljal kamen za razne obmorske gradnje, grobnjanski kamen in kamen Sv. Stefana so pa precej uporabljali kipaari. Tudi puljski kamen so tedaj uporabljali.

Naj navedem le nekaj velikih stavb, ki so bile takrat zgrajene iz nabrežinskega kamna: parlament na Dunaju, za katerega je dobavila Nabrežina v 18 mesecih 200 kub. m obdelanega kamna; justična palača na Dunaju, za katero je bilo potrebno 2500 kub. m obdelanega kamna, borza na Dunaju (100 kub. m obdelanega kamna); novi dvor na Dunaju (4000 kub. m obdelanega kamna, ki je bil dobavljen v 2 letih), parlament v Budimpešti, opera v Bu-

dimpešti (2000 kub. m kamna), most čez Sočo pri Solkanu (2000 kub. m obdelanega kamna). V oni dobi ni dobavljala Nabrežina kamna samo krajem v mejah Avstro-Ogrske, temveč ga je tudi izvažala. Takrat so zgradili v Rusiji gledališče v Odesi iz nabrežinskega kamna.

OD 3000 NA 118 DELAVCEV

Da e bil v onih letih tako razvito kamnoseštvo, vidimo že iz števila zaposlenih lomičev in kamnosekov. V kamnoseški industriji tržaškega področja je bilo zaposlenih 3000, pa tudi do 4500 oseb, na Krasi in Istri pa je delalo do 6000 oseb v kamnolomih in delavnicah. Tako visoke številke so predvsem zato, ker so morali podjetniki izvršiti velika naročila, obdelovanje pa je bilo predvsem ročno. Ko so se pojavili stroji za obdelovanje kamna, se je seveda precej znižalo število delavcev.

Ko sem že navedel število takrat zaposlenih delavcev, paj že sedaj pripomnim, da dela danes v nabrežinskih kamnolomih in delavnicah le 118 delavcev! Ako to število nekoliko povečamo s številom ostalih kamnosekov, ki so zaposleni na tržaškem področju, in primerjamo s številom kamnosekov, zaposlenih na tem ozemlju pred prvo svetovno vojno (3000 oz. 4500) vidimo, kako je dandanes ohromela ta nekdanja tako cvetoča industrija.

ZIVOTARJENJE POD ITALIJO

Z izbruhom prve svetovne vojne je zamrlo kamnoseštvo. To stanje je trajalo do leta 1920. Po končani vojni so se razmere spremenile. Meje Italije so oklenile slovenske in hrvaške kraje in tako so seveda tudi vsi ti kamnolomi pripadli Italiji. Pričela se je močno čutili konkurenca množestvenih italijanskih gradbenih kamnov in marmorjev, na katere so bili že navajeni italijanski arhitekti. Tako je bilo stanje na trgu v Italiji. Toda kmalu so opozorili italijanski gradbeniki javnost na naš kamen.

Nadelj so mu skupno ime »Kraški kamen«. Naš kamen si je utrl pot na stavišča v Italiji in z njim so bile v tej državi zgrajene mnoge stavbe. Poleg nabrežinskega kamna so uporabljali v Italiji tudi vse ostale vrste kamna, ki ga lomijo na Krasi in v Istri. Kljub temu so bili tukajšnji lastniki kamnolomov predvsem vezani na dobave inozemstvu, ki je stalno naročevalo naš kamen, ki je tako postal predvsem izvozno blago. Italiji so dobavljali v glavnem obdelani kamen, inozemstvu pa predvsem surovi kamen.

Edino veliko naročilo, s katerim

je dvignila za nekaj časa italijanska država proizvodnjo v Nabrežini, je bila dobava približno 5000 Kub. m obdelanega kamna za glavno postajo v Milanu. ki je bila dograjena leta 1931. Takrat je bilo na tržaškem področju zaposlenih približno 1400 kamnosekov in kamnolomcev.

V poslednjih letih med dvema vojnoma, ko so v Nabrežini delali skoraj samo za izvoz, je bilo na tržaškem področju zaposlenih okoli 300 kamnosekov. Po drugi svetovni vojni je pa delo skoraj popolnoma zamrlo. Sedaj dela le nekaj podjetij. Kot sem že preje omenil, je danes zaposlenih 118 delavcev v nabrežinski kamnoseški industriji.

Ni lahko dognati količine izvoženega kamna in ugotoviti, katere države so ga kupovale. To pa predvsem zato, ker ga mnogokrat ni pošiljal kamnolom neposredno v inozemstvo, temveč ga je prodal drugim sorodnim podjetjem v Italiji, ki so kamen nato odpremili preko mej Italije. Izvažala so predvsem podjetja v Nabrežini in Carrari. Glede izvoza naj opozorim tudi to, da se izvažajo surov, v kamnolomu lomljen kamen in pa po naročilu obdelan kamen (plošče, stopnice, stebri itd.).

ODJEMALCI KRASKEGA IN ISTRSKEGA KAMNA

V izvozu ima prvenstvo nabrežinski kamen. Najboljši odjemalec je bil Egipt, ki je kupoval skoraj izključno nabrežinski kamen. V Egiptu je bil ta kamen znan po imenu »tržaški kamen«; pred prvo svetovno vojno je neka slovenska tvrdka imela v Egiptu tudi svoje zastopstvo. Prvotno so izvažali le obdelani kamen, ko se je pa v letih 1935/36 tudi v Egiptu precej razvilo kamnoseštvo, so se zmanjšale dobave obdelanega kamna, zato je pa bil velik izvoz surovega kamna v to državo.

Tudi Anglija je kupovala nabrežinski kamen, toda le granitasti. Ostale vrste nabrežinskega kamna so preveč živahne za megleno ozračje angleških mest. Iz nabrežinskega kamna so postavili Angleži spomenik svojim padlim vojakom. Nadaljevanje na 4 strani

VESTNIK

Slovenskega gospodarskega združenja

SPREMEMBA PRIIMKOV

Ponovno vabimo vse tiste članke, ki se žele v svojih vrnitvah starega priimka oskrbeti rojstne liste na ozemlju, ki je pripadlo Jugoslaviji, da se čim prej zglasijo v pisarni združenja. Prav tako naj se zglasijo tisti, ki si želijo oskrbeti prepis odloka, s katerim jim je bil priimek poitalijančen.

ZVISANJE DAVSCIN

Novo etna številka Uradnega lista ZVU prinaša več ukazov o zvišanju raznih davscin in drugih dajatev.

1. **Davek na poslovni promet.** O tem davku smo pisali v št. 8 »Gospodarstva in povedali, da znaša osnovna postavka tega davka 3 odst., da pa so nekatere vrste blaga podvržene višji, druge pa nižji postavki. Ukaz ZVU št. 108 z dne 27. 12. 1947 določa sedaj, da se mora pričeti z 28. novembrom 1947 do vstevši 31. decembra 1948 plačevati na ta davek izredni dodatek v višini enega odstotka obdavčljivega zneska. Samo pri trgovskih poslih s tistim blagom, ki je podvrženo 2 odst. prometnemu davku (jajca, mleko, sir, margarina, sveža zelenjava, sveže sadje, suha zelenjava, vstevši paradižnik, kovo meso, ribe in sladkor), znaša ta izredni dodatek samo pol odstotka.

Davčni zavezanci, katerim se davek na poslovni promet predpisuje s povprečno dogovorjeno vsoto, kakor n. pr. zelenjadariji, prodajalci rib, cvetličarji, gostilničarji, obrtniki, spediterji in dr., so temu dodatnemu davku podvrženi od 1. januarja 1948 dalje.

2. **Davek na proizvodnjo petrolejskih proizvodov.** Po določbah ukaza št. 93 je bil z učinkom od 27. novembra 1947 dalje zvišan tudi davek od proizvodnje in odgovarjajoča mejna pristojbina za petrolejske proizvode, in sicer za naravna surova petrolejska olja, za piskna olja, za mazilna olja, za ostanke od obdelave oli in za vazelin.

3. **Davek na sladkor in na sladkorne proizvode.** Ze na podlagi ukaza št. 381 z dne 10. maja 1947 se je pobiral na sladkor in sladkorne proizvode davek na proizvodnjo. Novi ukaz št. 106, objavljen v novoletni številki uradnega lista, pa določa, da se bo z veljavnostjo od 27. novembra 1947 pobiral poleg davka od proizvodnje tudi dodatni davek 16.000 lir za stot s'akoria prve kategorije in 15.360 lir za stot sladkorja druge kategorije. Temu dodatnemu davku ni podvržen samo sladkor, kateri je namenjen za neposredno potrošnjo prebivalstva, namreč sladkor, ki se deli prebivalstvu načrtno izven svobodne prodaje.

Isti ukaz prinaša tudi nove postavke davka od proizvodnje s' sladkorjem sestavljenega blaga v kolikor je blago uvoženo iz inozemstva. Postavke se nanašajo na trdno glukozo, tekočo glukozo, predelan tekoč sladkor, slad ali sladni sirup in levo- in zvit.

4. **Zvišanje denarnih kazni v davčnih in finančnih zadevah.** V shisu ukaza št. 107 z dne 30. decembra so zvišane tudi denarne kazni, ki jih določajo razni tu veljavni italijanski davčni in finančni zakoniti predpisi. Postavljeno je pravilo, da se najvišja

in najnižja izmera denarne kazni poviša na dva — oziroma stokratni znesek, če je bil dotični zakon izdan po 30. 9. 1944, na pet — oziroma desetkratni znesek pa, če je zakon starejši. Na predpise, ki so bili izdani po 1. 10. 1946, se to povišanje ne nanaša.

STANOVANJSKA ZASČITA

Veljavnost predpisov o neodpovedljivosti najemnih in podnajemnih pogodb je podaljšana za 6 mesecev, t. j. do 30. junija 1948. (Ukaz ZVU št. 66 z dne 22. 12. 1947).

Avtomobilske zveze

Podjetje Caharija

Odhod: Pulj 6.00; Novigrad 7.00 — 16.30; Reka 7.00; Koper 6.00 — 7.00 — 13.30 — 16.30 — 19.45; Portorož 7.00 — 12.30 — 19.45; Postojna 7.30; Ljubljana 7.30; Umag 16.30.

Prihod: Pulj 19.30; Novigrad 10.00 — 18.30; Reka 18.00; Koper 8.30 — 10.00 — 18.30 — 19.00 — 19.30; Portorož 8.30 — 10.00 — 19.00; Postojna 18.00; Ljubljana 18.00; Umag 10.00.

Podjetje Božič

Odhod: iz Trsta v Sežano 17.00; odhod: iz Sežane v Ajdovščino naslednji dan ob 9.30. Prihod iz Ajdovščine in Sežane ob 16.00.

Odhod iz Trsta v Koper 5.30. Odhod iz Kopa v Sežano 6.00; odhod iz Sežane v Koper ob 14.00. Prihod iz Kopa 19.00.

Podjetje Bandel

Odhod: Lazaret — Koper — Smarje 12.00. Prihod: Smarje — Koper — Lazaret 7.30.

Podjetje Ferjančič

Odhod: Prosek — Zgonik — Sempolaj 6.30 — 12.30 (do Saleža) 13.00 (do Proseka) 18.00 — 18.45 (do Proseka). Dolina 6.50 (od Sv. Ane) 13.00 — 16.15 — 19.00. Pazovica — Trebče — Padriče 7.30 (do Bazovice); 12.20 (do Bazovice); 13.20 — 17.45 (do Bazovice) 19.00. Padriče — Trebče — Bazovica 7.20 — 8.50 (iz Bazovice) 13.10 (iz Bazovice) 14.50 — 18.45 (iz Bazovice). Sežana — Dobravljie — Ponikve — Kobdilj 12.30.

Prihod: Sempolaj — Zgonik — Prosek 7.30 — 7.45 (s Proseka) 13.40 (s Proseka) 15.00 (iz Saleža) 19.30 (s Proseka). Dolina 6.30 (do Sv. Ane) 8.10 — 16.00 — 18.00. Kobdilj — Ponikve — Dobravljie — Sežana 9.45.

Podjetje Rossi

Odhod: Tržič (ladjedelnice) 7.00 — 9.30 — 12.00 — 16.00 — 18.15.

Prihod: Tržič (ladjedelnice) 8.10 — 10.30 — 13.10 — 17.10 — 19.15.

Podjetje »Autolinee Triestine«

Odhod: Gorica 7.00 — 14.30.

Prihod: Gorica 8.00 — 13.30.

Italijanska in jugoslovanska jabolka na tržaškem trgu

Proizvodnja jabolk v Italiji v l. 1947 prekaša pridelek l. 1946 za 50 odstotkov in pridelek 1945 za 40 odstotkov. Izredno obroditev prepisujejo dobrih vremenskih prilikam, pa tudi povečanju nege in izboljšanju zaščitnih ukrepov proti mrčesu in raznim rastnim boleznim.

Kakor pri drugih kmetijskih pridelkih ima nadprodukcija za proizvajalce precej težke posledice. V jeseni 1946 je bila srednja prodajna cena na debelo na italijanskih trgih okrog 3.300 lir za kg, v istem razdobju leta 1947 pa se je cena znižala na 3.000 lir, kljub 70 do 80 odstotnemu porastu drugih proizvodov. Napram letu 1938 se je cena jabolk zvišala le za 25krat, medtem ko se je cena drugih kmetijskih proizvodov zvišala za 60krat.

Notranja italijanska potrošnja jabolk ni velika, ker je ta v hudi konkurenci s drugim sadjem posebnost s pomarančami. Industrijska predelava sadja slabše kvalitete je naletela doslej še vedno na precejšnje težave. Poleg tega se je izvoz znatno zmanjšal. Svica, ki je dosedaj uvažala največje količine italijanskih jabolk, je prenevala uvoz, da bi s tem preprečila na svojem ozemlju razširitev jabolčne bolezni, ki jo povzroča znan škodljivec »aspidiotiza«. Izvoz na Bližnji vzhod, ki je bil tudi dober odjemalec, je sedaj otežkočen radi tamkajšnjega političnega položaja. Druge države severne Evrope, med temi Velika Britanija, so v letošnji sezoni zmanjšale kontingent uvoženega sadja.

Trst uvaža trenutno »aboka« skoraj izključno iz Italije, Jugoslavija, ki je sicer že dobavila tržaškemu trgu znatne količine jabolk, ne more še v tem pogledu igrati odločilne vloge. Nasta neotiskanje jugoslovanske proizvodnje jabolk glede količine in kakovosti produkta je namreč onemogočala stalno in solidno pasiranje produkta v inozemstvo. Te nedostatke bo verjetno prva jugoslovanska petletka v kratkem odstranila. Jugoslovanski sadjarji se zdaj trudijo, da bi odstranili posledice nenaprednih sistemov zastarelega sadjarstva. Gospodarski plan posveča veliko pozornost ne toliko povišanju količine (l. 1951 bo povišek proizvodnje znašal 36 odstotkov) kolikor ukrepom, da bi se preprečile velike in kakovostne razlike jabolčnega pridelka iz letine v letino.

TEZAVE MARMORJEVE INDUSTRIJE V ITALIJI

Italijanska industrija marmorja, ki je izšla iz vojne dobe skoraj popolnoma nepoškodovana, je dosegla pravkar predvojno raven proizvodnje. Glavni današnji problem industrije je zagotoviti trajne odjemalce svojega proizvoda. Notranji trg ne potrebuje zaenkrat znatnih količin marmorja, ker v Italiji ni še obnova in gradbena delavnost zavzela pravega razmaha. Večina dosedanjih odjemalcev (posebno države Južne Amerike) so pred kratkim omejili ali sploh črtali kontingent marmorja namenjenega uvozu. Poleg

TRŽNI PREGLED

Gibanje tržnih cen v l. 1947.

MESNI IZDELKI

Od januarja doma ja 1947 so bile cene prasičev in prasičjih mesnih izdelkov v stanem porastu. Januarja so prodajali rejene prasiče na debelo po lir 380 do 410, prasičke po lir 420—440, svinjo okoli 600 lir, maja so cene istih proizvodov dosegle odnosno 600—640, 950—1050 in 1000 lir. Najvišje točke so bile registrirane v septembru s 750—800 lir za prasiče, 1200 za prasičke in 1100 za svinjo. Približno isto tendenco so kazali mesni izdelki. Med septembrom in oktobrom so se cene znižale za 50 odstotkov za prasičke, do 25 odstotkov za rejene prasiče, in le okrog 15 do 20 odstotkov za mesne izdelke. V poletni novembra so se pojavili znaki, ki so napovedovali čvrstejše cene, vendar brez pravega odmeva, tako da so na koncu leta cene prasičev padle na 350—360 lir za kg, cene svinine pa na 500 lir. Cene prasičkov so se pa v istem času za nekaj točk zvišale. Sedanji trg poteka brez znatnejših kupčij. Zanimivo pa je vsekakor dejstvo, da so cene notranjega italijanskega trga na tem sektorju pod cenami, ki veljajo za uvoženo b'ago iste vrste.

OBLJUBA SOVJETSKIH RUDARJEV

Sovjetski rudarji so obljubili, da bodo izpolnili petletni načrt za proizvodnjo 250 milijonov ton premoga v 4 letih.

Na prehodu iz leta 1947 v 1948 ni bilo registriranih važnejših tržnih izprememb. Zanimiv pa bo kratek pregled gibanja cen nekaterih proizvodov v lanskem letu na italijanskih trgih, s katerimi je tržaški trg zaradi skupne valute še vedno povezan. Izkušnje in ugotovitve iz preteklosti so mnogokrat koristne za bodočnost.

ZITARICE

V začetku l. 1947 se je cena pšenice na italijanskem trgu sukala okoli 100—120 lir za kg pri proizvajalcu. V poletju februarja je nazadovala na 90 lir. Isti pojav so opazili pri cenah koruze, ki so padle od začetnih 65 lir na 43 lir za kg. Ko so se od meseca marca zaloge žitaric pričele krčiti, je cena pšenice postopoma naraščala in je dosegla pred žetvijo 150 do 160 lir za kg, a najvišja kvotacija je znašala celo 280 lir. Ma' pred novo žetvijo so registrirali zopet upadek, tako da je julija pšenica kvotirala okoli 100 lir, koruza pa 60 lir. Takoj po žetvi je bilo opaziti zelo živahno povpraševanje po žitaricah, ponudbe pa so bile sorazmerno nizke. Priderek žita v Italiji je namreč znašal le 46 milijonov q, medtem ko so porokovali vsaj 9 milijonov več. Posledica je bila ta, da je pšenica zopet dosegla visoke cene z viškom v septembru 180 do 220 lir

za kg. Prve dni oktobra je pričela cena žitaric zopet padati in je dosegla v prvi polovici novembra 150—160 lir za kg. Na tej točki je ostala tudi v decembru in v prvi polovici januarja. V bodoče ni pričakovati večjih kupčij, ker so zaloge lanskega pridelka v glavnem potekle in odvisi sedaj zadovojtev notranjih italijanskih potreb po žitaricah skoraj izključno od izvoza iz tujine.

GOVEJA ŽIVINA

Januarja 1947 je potekal trg goveje živine v Italiji v znaku nestalnih cen. Med drugim so bili živinorejci prisiljeni prodajati živino radi razširitev kužnih bolezni. Marca meseca so se cene goveje živine, kot je to običaj, pričele vnovič dvigati. Cena telet živete se je sukala takrat med 480 do 520 lir za kg, maja pa je že dosegla 600 lir. Poletje pa se je pričelo po agoma nižati, kar je privedlo do nazadovanja v juniju. Juli a in avgusta so bile cene na splošno stalne. V septembru so bili registrirani novi poviški. Prvi znaki pehanja cen so se pojavili prve dni oktobra. Od oktobra do konca leta 1947 so cene goveje živine padle od 25—50 odst., najvišji padec je bil registriran pri nekvalitetni živini. Cene goveje mesa so se v istem razdobju znižale za 30 odstotkov.

BORZA

VALUTE V MILANU				VREDNOSTNI PAPIRI V TRSTU			
	31. 12.	14. I.	Min. Maks.		2150	2100	1980 2100
Funt Sterling	8250	8450	8250	Južna železnica	12650	12000	11400 12650
Napoleon	5750	5850	5750	Sp. osne zavarovalnice	1425	1390	1260 1425
Dolar	578	575	570	Assicuratrice	12650	12000	11400 12650
Francoski frank	172	170	165	Infotuni	4575	4300	4250 4575
Svicaški frank	141	139	138	Rim. Adr. Sicurtà	1000	1000	1000 1000
Funt Sterling papir	1350	1350	1350	Jerolimici	925	925	925 925
Zlato	800	820	800	»Istra Trsta«	3075	3200	3075 3200
				»Lina«	1000	1000	1000 1000
				Martinolić	3600	3600	3600 3600
				Premuda	4150	4200	4150 4200
				Triptkovič	1000	1020	1000 1020
				Openski tramvaj	640	640	640 640
				Tržaški tramvaj	340	313	305 340
				Terni	230	213	200 230
				ILVA	340	350	340 365
				Zd. jad. ladjedelnice	650	650	350 650
				Ampelea	320	320	320 320
				Arrigoni	135	135	135 135
				Soške cemetarne	31. 12.	14. I.	Min. Maks.

BANKOVCI V ZURICHU

	dne 12. I. 1948		
Avstrija	3,75	Italija	0,68
Češkoslovaška	1,—	Anglija	10,15
Danska	40,—	ZDA	4,10
Kan. dolar	3,65	Francija	1,22
Norveška	45,—	Belgija	8,40
Portugalska	16,50	Argentina	68,—

ttega se bori marmorska italijanska industrija z znatnimi težkocami v pričo visokih zemeljskih in pomorskih voznin.

CEVLJARSKI MOJSTRI V RUDNIKIH

Polovica delavcev znane češkoslovaške tovarne čevljev »Bata« se je javilo prostovoljno za delo v premogovnikih. Ustanovljene so bile delovne brigade, ki naj bi pospešile izkop premoga.

Odgovorni urednik: Dr. MIRKO KORSIČ
Tiskala Zadruga Tiskarna v Trstu.

Avtopodjetje S.T.A.R.

družba z o. z.

TRST-ROJAN - Ulica Moreri 7, tel. 71-09

Prevoz blaga s hitrimi prevoznimi sredstvi

*** Cene zmerne ***

TRANSPORTNA DOVOLJENJA ZA ITALIJO IN JUGOSLAVIJO

UIVOD D.D.

UVOZNI

IZVOZNI

zavod

TRST - ULICA CICERONE 8

Tel. 80-00, 56-38, 29-306

Zadruga krčmarjev in trgovcev TRSTA IN TRŽAŠKEGA OZEMLJA Z. Z. O. Z.

vabi svoje članstvo, da nabavi

odlična istrska vina

po najugodnejših cenah!

Obrnite se na urad v ul. Caccia 3, I. nad.

Zadruga trgovcev z živili

na Tržaškem ozemlju

ul. Torrebianca 27 z. z. o. z. - Tel. 3206

IMA NA ZALOGI NASLEDNJE BLAGO:

Suhe slive v zabojih: po 12.50 - 80 komadov na kg
po 25. - 100 komadov na kg
„ 25. - 90 „ „ „ „ 20. - 60 „ „ „

Kavin nadomestek „Frank“ Zagreb, zavojčki po 1/10 in zavojčki po 1/6

Mešanica „Divka“ zav. po 1/10 in zav. po 1/4

Krompir „Ida“ in „Rosa“ - Naravni goriški med - Miner. voda „Radenci“ steklenice po 1/2 l

Nadaljevanje s 3. strani.

jakom v Dardanelah in ob Sueskem prekopu. Vladna palača v Transylu v Južni Afriki je iz nabrežinskega kamna, pa tudi palače v Kalkuti (Indija) so iz tega kamna.

Zelo zaželen v Angliji pa je kamen Sv. Stefana. Nanj so Angličji zelo navajeni. Ta kamen je v Angliji znan po imenu Romanstone, zaradi sličnosti z nekimi kamni, ki jih lomijo v bližini Rima. V poslednjih letih pa so izvažali v Anglijo tudi kraški črni kamen in stalaktiti iz Samotrice.

Nemčija je kupila zelo velike množine kraškega kamna. Iz nabrežinskega kamna je letališče Tempelhof pri Berlinu. Za to stavbo so dobavili 6000 kub. m surovega kamna. Zelo priljubljena sta v Nemčiji stalaktiti in repenski kamen.

Veliki odjemalci našega kamna so tudi mnoge države Severne in Južne Amerike. V Severni Ameriki so kupovali predvsem surovi kamen, v Južni Ameriki pa surovi in obdelani kamen.

V ZDA je priljubljen predvsem repenski kamen, temu sledijo razni istrski kamni in potem šele nabrežinski kamen. Največji izvoz re-

penskega kamna je bil predvsem v ZDA. Vzrok, da ni nabrežinski kamen tako vpeljan v ZDA, je ta, da imajo tam nek kamen, imenovan »Napoleon grey«, ki je zelo sličen nabrežinskemu. V New Yorku je na 5. aveniji postavljen vodnjak iz nabrežinskega kamna, ki je bil izdelan v Nabrežini.

Puljski kamen so predvsem naročevali Argentinijska, Brazilija, Kuba in še druge ameriške države. V Buenos Airesu je zgrajena borbna palača iz tega kamna. Banka v Havani na Kubi je tudi iz puljskega kamna.

V tem pregledu sem le bežno navedel nekaj večjih odjemalcev kamna, ki ga je izločilo naše delovno ljudstvo iz objema slovenske in hrvaške zemlje, in ki krasi evropska in izvenevropska mesta.

Ing. M. P. S tem prispevkom ing. M. P. smo hoteli predvsem opozoriti odločujočega na to domačo industrijo, ki jo je treba nekako oživiti in modernizirati. Počasi se nova Evropa vendar dviga iz razvalin in za obnovitvena dela so nakažani ogromni krediti. To konjunkturo je treba izkoristiti z ustreznimi trgovinsko organizacijo in propagando za naš kamen v svetu.